

اثربخشی داستان خوانی بر افزایش خودپنداشت و نگرش به خواندن در دانش‌آموزان مبتلا به نارساخوانی

*آیدا یحیی‌زاده، عباسعلی حسین‌خان‌زاده

Effectiveness of Storytelling on Enhancing Self-Concept and Attitudes towards Reading in Students with Dyslexia

*Aida Yahya Zadeh,¹ Abbas Ali HosseinKhanzadeh²

Abstract

Objective: Reading is one of the basic skills required in this era. Obviously, reading disorders can cause many problems for individuals. This study aimed to investigate the effectiveness of storytelling on enhancing self-concept and attitude towards reading in students with dyslexia.

Methods: The present study in terms of methodology was a quasi-experimental study with pretest-posttest design with control and experimental groups. The population in this study consisted of all elementary school students with dyslexia in the academic year 2013-2014, of whom 24 students were randomly selected and assigned into two experimental and control groups, randomly. To collect data in the study, intelligence test (Wechsler, 1969), official test of reading and dyslexia (Karami Nouri and Moradi, 2009), reading self-concept questionnaire (Ahluwalia, 1961), and reading attitude questionnaire (Mackena and Kerr, 1990) were employed. Story training program was held in 8 sessions for students in the experimental group; however, the control group received no training in this regard.

Results: The results of ANCOVA for posttest scores of self-concept and attitudes toward reading showed that, removing the pre-test scores effects, the effect of storytelling on post-test scores was significant ($p < 0.001$). The impact of training on reading self-concept and attitudes towards reading subscales, eliminating the pretest scores, was statistically significant effect ($p < 0.001$).

Conclusion: According to the results of this study, it can be concluded that teaching an application such as story-based training as a new creative approach to students with dyslexia can arouse their interest in reading and modify their misconceptions about themselves.

Keywords: storytelling, self-concept, attitude towards reading, dyslexia

چکیده

هدف: خواندن یکی از مهارت‌های اساسی و لازم در عصر حاضر است. بدیهی است که بروز اختلال در آن می‌تواند مشکلات زیادی را برای فرد مبتلا ایجاد کند. پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی داستان‌خوانی بر افزایش خودپنداشت و نگرش به خواندن در دانش‌آموزان مبتلا به نارساخوانی، انجام شد.

روش‌بررسی: پژوهش حاضر مطالعه نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه آزمایش و کنترل، بود. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی و مبتلا به نارساخوانی در شهر رشت و سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ بود که تعداد ۲۴ نفر از آن‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند؛ سپس این افراد در دو گروه آزمایش و کنترل، به شیوه تصادفی، جای‌دهی گردیدند. برای جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش از آزمون هوش (وکسلر، ۱۹۶۹)، آزمون رسمی خواندن و نارساخوانی (کرمی نوری و مرادی، ۱۳۸۸)، پرسشنامه خودپنداشت خواندن (آهلوالیا، ۱۹۶۱) و پرسشنامه نگرش خواندن (مککنا و کر، ۱۹۹۰) استفاده شد. برنامه آموزش داستان، در طی هشت جلسه با مشارکت دانش‌آموزان، به گروه آزمایش آموزش داده شد؛ درحالی‌که گروه کنترل، آموزشی در این زمینه دریافت نکردند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل کوواریانس پس‌آزمون برای نمرات خودپنداشت و نگرش به خواندن، نشان داد که با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون، اثر داستان‌خوانی بر نمره‌های پس‌آزمون معنادار است ($p < 0/001$). همچنین تأثیر آموزش بر خرده‌مقیاس‌های خودپنداشت خواندن و نگرش به خواندن، با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون معنادار شد ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری: باتوجه به یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که آموزش برنامه‌ای کاربردی مانند آموزش مبتنی بر داستان، به‌عنوان رویکردی خلاقانه و جدید، به دانش‌آموزان مبتلا به نارساخوانی، می‌تواند علاقه آن‌ها به خواندن را برانگیزد؛ همچنین بسیاری از برداشت‌های غلط آن‌ها را درباره خودشان اصلاح کند.
کلیدواژه‌ها: داستان‌خوانی، خودپنداشت، نگرش به خواندن، نارساخوان.

۱. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد رشت، رشت، گیلان، ایران؛ ۲. دکترای روانشناسی کودکان استثنایی، دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. *آدرس نویسنده مسئول: گیلان، رشت، دانشگاه آزاد واحد رشت، دانشکده علوم انسانی، گروه روانشناسی بالینی؛ *وابانامه: aidayahyazadeh@yahoo.com

1. MSc in Clinical Psychology, Department of clinical psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran ; 2. Associate Professor, Department of Psychology, University of Guilan, Rasht, Iran. *Correspondent Author's Address: Department of clinical psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran; *Tel: +98 (911) 4310265; *E-mail: aidayahyazadeh@yahoo.com

مقدمه

اختلال در خواندن یا نارساخوانی شایع‌ترین ناتوانی یادگیری^۱ است و به تأخیر یا مشکلات در توانایی خواندن مربوط می‌شود. این اختلال با نارسایی فراوان در پیدایش مهارت‌های شناخت واژگان و نیز فهم مطالب خوانده‌شده مشخص می‌شود (۱). به‌طور کلی اختلال خواندن حدود ۸۰ درصد ناتوانی‌های یادگیری را در برمی‌گیرد. شیوع آن در پسران سه‌برابر دختران است. اختلال ریاضی، ۸ تا ۱۵ درصد از ناتوانی‌های یادگیری را تشکیل می‌دهد و نسبت پسران به دختران در حدود ۱/۶ به ۱ است (۲).

یکی از عوامل بسیار مهم و اثرگذار در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، عوامل روان‌شناختی آنان است. از جمله ویژگی‌های روان‌شناختی مهمی که عملکرد تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، خودپنداشت تحصیلی^۲ است. خودپنداشت تحصیلی یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی بوده و به معنای نگرش کلی فرد به توانایی‌های خویش در رابطه با یادگیری آموزشی است. آسیب به خودپنداشت ممکن است به تجربه‌های این افراد از عملکرد مکرر ضعیف علمی، احساس تبعیض یا رد توسط دیگران (همسالان و معلمان) یا برجسب «نارساخوان» خوردن، مربوط باشد (۳).

نگرش دانش‌آموزان به خواندن روی تعامل و دستیابی به موفقیت در خواندن، اثر دارد. دانش‌آموزان با نگرش منفی، تعامل کمتری با متون برقرار می‌کنند و به‌طور کلی در سطوح پایین‌تری در مقایسه با همسالان خود قرار می‌گیرند (۴). نگرش دانش‌آموزان به خواندن می‌تواند تحت تأثیر تجربه‌های تحصیلی‌شان قرار گیرد. این تجارب می‌توانند در طول سال‌های ابتدایی تغییر کنند و برای دانش‌آموزان دختر و دانش‌آموزان پسر متفاوت باشند (۵). نامداری و کیامنش به این نتیجه رسیدند که تمام متغیرهای شناختی با ابعاد درک مطلب دانش‌آموزان رابطه مثبت دارد و در بین متغیرها، سواد والدین بیشترین واریانس درک مطلب دانش‌آموزان را تبیین می‌کرد؛ پس از آن متغیرهای خودپنداره خواندن،

نگرش به خواندن و فعالیت‌های خواندن خارج از مدرسه، قرار داشتند (۶).

گوش دادن به داستان و گفتن داستان می‌تواند در ارتقای سواد، مهارت‌های صحبت کردن و گوش دادن، کمک به کودکان برای توسعه استراتژی‌های فکر کردن و ترویج رشد اجتماعی و عاطفی، مؤثر باشد (۷). یکی از راهبردهای مبتنی بر داستان در آموزش کودکان نارساخوان، راهبرد بازگویی داستان است. این راهبرد یک فن ارزیابی است که به‌طور گسترده استفاده می‌شود و می‌تواند سطح درک خواندن دانش‌آموزان را بسنجد. این راهبرد همچنین می‌تواند به‌عنوان روشی در تدریس خواندن و رشد دادن درک مطلب استفاده شود؛ همچنین این راهبرد می‌تواند به‌طور معناداری به بهبود درک خواندن و درک نمودن و احساس کردن ساختار داستان منجر شده و به ارتقای روانی خواندن کمک کند (۸).

شناسایی داستان به‌عنوان ابزاری تربیتی، سابقه‌ای طولانی دارد. همچنین به استفاده از رویکرد داستان‌خوانی برای رفع مشکلات روان‌شناختی و هیجانی در سال‌های اخیر توجه شده است. احمدی و احدی در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که تعاملات خواندن در محیط خانه و مدرسه اثر معناداری بر ایجاد نگرش مثبت خواندن در کودکان دارد و اثر تعاملات خواندن در محیط خانه قوی‌تر است (۹). اسپنسر و همکاران نیز به این نتیجه رسیدند که فعالیت داستان‌گویی برای کودکان لذت‌بخش بوده و مهارت‌های زبانی آن‌ها را بهبود می‌بخشد (۱۰). ترکیب قصه با گروه‌درمانی می‌تواند باعث افزایش خودپنداری، ایجاد اعتماد و یافتن هدف، تفریح، افزایش مهارت حل مسئله و کاهش تنهایی کودکان شود (۱۱).

به‌کارگیری رویکردهای مناسب آموزشی برای این کودکان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. راهبرد داستان‌خوانی یکی از رویکردهای مهمی است که هم بر جنبه‌های بیرونی و هم بر جنبه‌های درونی شخصیت و رفتار دانش‌آموزان تأثیر به‌سزایی دارد. پژوهش حاضر با توجه به شیوع ناتوانی‌های یادگیری بالأخص نارساخوانی، با هدف بررسی اثربخشی داستان‌خوانی بر بهبود نگرش و خودپنداشت دانش‌آموزان نارساخوان به خواندن انجام شد.

² Self-concept

روش بررسی

این پژوهش، مطالعه‌ای نیمه‌آزمایشی بود. در این پژوهش از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی و مبتلابه نارساخوانی شهر رشت در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ تشکیل می‌داد؛ این افراد در مراکز اختلال‌های یادگیری، خدمات آموزشی و درمانی دریافت می‌کردند. نمونه مطالعه شده نیز ۲۴ نفر از این دانش‌آموزان با توجه به شرایط ورود به پژوهش (مانند سن، مقطع تحصیلی، هوش) بودند، انتخاب به شیوه تصادفی صورت گرفت و افراد در دو گروه آزمایش و کنترل جای‌دهی شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش از مقیاس خودپنداشت کودکان (آهلوالیا، ۱۹۶۱) و مقیاس نگرش خواندن (مککنا و کر، ۱۹۹۰) به شرح زیر، استفاده شده است:

۱- مقیاس خودپنداشت کودکان (آهلوالیا، ۱۹۶۱): مقیاس حاضر در سال ۱۹۶۱ توسط آهلوالیا ساخته شده و در سال ۱۳۷۸ توسط ابوالفضل کرمی در ایران ترجمه شده است. این آزمون شامل ۸۰ سؤال بوده که پاسخ آن‌ها بلی یا خیر است. این مقیاس شامل چهارده سؤال اضافی است. این مقیاس آزمونی مداد-کاغذی کلامی است. فرض بر این است که نمره بیشتر در مقیاس نشان‌دهنده خودپنداشت مطلوب بوده که با اصطلاح «حرمت نفس^۱» یکی است. حداکثر نمره برای مقیاس خودپنداشت ۷۸ و حداقل صفر است. پایایی این مقیاس به روش کودر-ریچاردسون ۰/۸۲ و به روش بازآزمایی با فاصله سه‌ماهه ۰/۷۸ برآورد شد. ضریب پایایی پرسشنامه خودپنداره با استفاده از آلفای کرونباخ (۰/۸۳) و با استفاده از آزمون تنصیف ۰/۷۲، به دست آمد. اعتبار مقیاس خودپنداره از دو طریق اعتبار صوری، روایی محتوایی مقیاس خودپنداره با روش ترجمه-بازترجمه مجدد، تعیین شد. اعتبار مقیاس خودپنداره از طریق همبستگی آزمون با نمره ملاک گرفته شد، نتایج به دست آمده نشان داد که آزمون خودپنداره با داشتن ضریب همبستگی $r=0.75$ با نمره

ملاک در سطح $p<0.01$ معنادار است (۱۶). در پژوهش عسگری و میرمهدی (۱۷) روایی مقیاس به روش روایی ملاکی هم‌زمان (با استفاده از آزمون خودپنداره آیزنک) ۰/۷۲ برآورد شد. همچنین اعتبار مقیاس به روش کودر-ریچاردسون ۰/۸۲ و به روش بازآزمایی با فاصله سه‌ماهه ۰/۷۸ برآورد شد.

۲- مقیاس نگرش خواندن (مککنا و کر، ۱۹۹۰): این مقیاس در سال ۱۹۹۰ توسط مککنا و کر ساخته شد. این مقیاس دارای دو خرده‌مقیاس است که عبارت‌اند از: ۱. نگرش به خواندن در خارج از مدرسه؛ ۲. نگرش به خواندن در مدرسه. این مقیاس دارای ۲۰ سؤال است. به گزینه خیلی خوشحال عدد ۴ و به گزینه خیلی غمگین عدد ۱ اختصاص می‌یابد. در این مقیاس حداکثر و حداقل نمره ممکن برای کل مقیاس به ترتیب ۸۰ و ۲۰ و حداکثر و حداقل نمره ممکن برای هر خرده‌مقیاس به ترتیب ۴۰ و ۱۰ است. پایایی این مقیاس با توجه به آلفای کرونباخ بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ گزارش شده است که از روایی محتوایی بالایی برخوردار است (۱۸). پایایی و روایی این آزمون طبق مقاله به نقل از اصغری نکاح و همکاران به شرح زیر است: بررسی اعتبار سازه نشان می‌دهد که دو خرده‌مقیاس آزمون نگرش به خواندن، تمایزپذیر و برجسته‌اند. برای خرده‌مقیاس نگرش به خواندن آزاد که دارای دامنه ۰/۷۴ تا ۰/۸۳ است، شاخصه‌های پذیرفته‌شده ابزار گزارش شده است. برای برآورد پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب پایایی برای پرسشنامه مناسب‌سازی شده فارسی، ۰/۸۱ به دست آمد (۱۹).

یافته‌ها

آزمودنی‌های این پژوهش شامل ۲۴ نفر دانش‌آموز (۱۲ نفر گروه آزمایش و ۱۲ نفر گروه کنترل) در مقطع تحصیلی ابتدایی بودند؛ ایشان در مقاطع دوم، سوم، چهارم و ششم ابتدایی قرار داشتند که از لحاظ سن (۹ تا ۱۱ سال) و بهره هوشی (۹۰ تا ۱۱۰) هم‌تاسازی شدند. از میان ۱۲ دانش‌آموز جای‌دهی شده در گروه آزمایش، ۶۶/۷ درصد در مقطع دوم بودند. در گروه کنترل، ۹۱/۷ درصد دانش‌آموزان در مقطع دوم تحصیل

¹ Self-Esteem

می‌کردند. جدول شماره ۱، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش را در هر دو گروه آزمایش و کنترل به تفکیک پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان می‌دهد. جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در هر دو گروه آزمایش و کنترل، به تفکیک پیش‌آزمون و پس‌آزمون

کنترل		آزمایش				گروه		متغیر
پس‌آزمون		پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیش‌آزمون		
SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	
۲/۲۰۸	۹/۱۶	۲/۳۵	۹/۵۸	۰/۵۱	۱۴/۵۸	۳/۵۱	۹/۰۰	رفتار
۲/۴۰۵	۱۱/۱۶	۲/۳۷	۱۱/۲۵	۰/۷۱	۱۶/۸۳	۳/۴۴	۱۱/۵۸	وضعیت عقلانی و تحصیلی
۲/۸۴	۷/۴۱	۲/۷۷	۷/۴۱	۰/۷۱	۱۰/۸۳	۳/۰۴	۸/۱۶	وضع ظاهر و نگرش
۲/۳۵	۵/۴۱	۲/۵۳	۵/۹۱	۱/۵۸	۹/۸۳	۲/۳۶	۵/۸۳	اضطراب
۱/۶۵	۸/۰۰	۱/۶۵	۸/۰۰	۱/۲۱	۱۰/۲۵	۲/۴۵	۶/۲۵	شهرت
۱/۲۰۶	۵/۰۰	۱/۳۵	۵/۲۵	۱/۰۸	۶/۹۱	۱/۱۳	۵/۷۵	شادی و رضایت
۶/۵۰۱	۴۷/۴۱	۶/۸۹	۴۷/۹۱	۴/۵۴	۶۹/۹۱	۸/۱۸	۴۸/۱۶	نمره کل خودپنداشت خواندن
۲/۴۳	۲۱/۵۰	۱/۶۷	۲۲/۵۰	۱/۱۶	۳۲/۴۱	۳/۱۶	۲۳/۷۵	نگرش به خواندن در خارج از مدرسه
۲/۷۴	۲۴/۵۰	۲/۶۷	۲۴/۳۳	۱/۲۶	۳۱/۸۳	۲/۶۲	۲۲/۰۰	نگرش به خواندن در مدرسه
۴/۰۲	۴۶/۰۰	۲/۹۱	۴۶/۸۳	۱/۶۰	۶۴/۲۵	۴/۵۹	۴۵/۷۵	نمره کل نگرش خواندن

به منظور تحلیل نمرات دانش‌آموزان در خودپنداشت در سطح نمره کل، از تحلیل کوواریانس تک‌متغیره استفاده شد. برای این کار مفروضه‌های استفاده از این روش بررسی شدند. ابتدا همگنی شیب خط رگرسیون بررسی گردید ($p < ۰/۲۱$). سپس به منظور بررسی یکسانی واریانس در متغیر وابسته، از آزمون لوین استفاده شد.

جدول ۲. نتایج آزمون تحلیل کوواریانس تک‌متغیره برای نمره پس‌آزمون خودپنداشت خواندن در دو گروه آزمایش و کنترل

همچنین برای تعیین اثر متغیر مستقل (داستان‌خوانی) بر خرده‌مقیاس‌های خودپنداشت خواندن از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شد. براساس نتایج آزمون ام‌باکس فرض همگنی خطای واریانس‌های هر دو گروه (آزمایش و کنترل) برای خرده‌مقیاس‌های خودپنداشت خواندن، تأیید شد.

منبع تغییرات	آماره	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	مقدار p	ضریب ایما
گروه		۳۰۰۸/۶۳۷	۱	۳۰۰۸/۶۳۷	۱۳۳/۱۹۲	< ۰/۰۰۱	۰/۸۶۷
تحلیل کوواریانس با کنترل مقادیر پیش‌آزمون		۲۱۷/۴۷۰	۱	۲۱۷/۴۷۰	۹/۶۲۷	۰/۰۰۵	۰/۳۱۴
خطا		۴۷۴/۳۶۳	۲۱	۲۲/۵۸۹			

نتایج آزمون تحلیل کوواریانس پس‌آزمون برای نمرات خودپنداشت خواندن پس از تعدیل پیش‌آزمون، نشان داد که با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون، اثر داستان‌خوانی بر نمره‌های پس‌آزمون معنادار است ($p < ۰/۰۰۱$). به این ترتیب زمانی که اثر پیش‌آزمون مربوط به گروه‌ها حذف شود، تفاوت بین گروه‌ها معنادار است و می‌توان نتیجه گرفت که داستان‌خوانی در افزایش خودپنداشت خواندن در دانش‌آموزان نارساخوان مؤثر بوده است.

۲۹۲

جدول ۳. اثرات بین آزمودنی‌ها، نمرات تحلیل واریانس چندمتغیره با کنترل پیش‌آزمون و تحلیل پس‌آزمون خرده‌مقیاس‌های خودپنداشت خواندن در گروه‌های آزمایش و کنترل

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	مقدار p	ضریب ایما
رفتار	۲۱۱/۱۹۶	۱	۲۱۱/۱۹۶	۶۵/۱۱۴	<۰/۰۰۱	۰/۸۰۳
وضعیت عقلانی و تحصیلی	۱۰۴/۸۵۱	۱	۱۰۴/۸۵۱	۳۱/۹۵۸	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۶
وضع ظاهر و نگرش	۱۱۵/۹۱۹	۱	۱۱۵/۹۱۹	۳۴/۷۸۱	<۰/۰۰۱	۰/۶۸۵
اضطراب	۱۲۴/۴۹۳	۱	۱۲۴/۴۹۳	۳۱/۲۴۴	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۱
شهرت	۸۶/۹۹۳	۱	۸۶/۹۹۳	۶۷/۱۵۹	<۰/۰۰۱	۰/۸۰۸
شادی و رضایت	۳۲/۸۷۴	۱	۳۲/۸۷۴	۲۱/۷۷۴	<۰/۰۰۱	۰/۵۷۶

به منظور بررسی نمرات نگرش خواندن در سطح نمره کل از تحلیل کوواریانس تک‌متغیره استفاده شد. ابتدا همگنی شیب خط رگرسیون بررسی گردید که نشان داد تعامل بین شرایط و پیش‌آزمون معنادار نیست ($p=۰/۳۵$)؛ در نتیجه داده‌ها از همگنی شیب رگرسیون حمایت می‌کند. سپس به منظور بررسی یکسانی واریانس در متغیر وابسته از آزمون لوین استفاده شد. در این آزمون فرض همگنی خطاهای هر دو گروه برای نمره کل نگرش به خواندن تأیید گردید ($p>۰/۰۵$)؛ بنابراین، با توجه به همگنی شیب رگرسیون و همین‌طور یکسانی واریانس در متغیر وابسته برای بررسی هدف پژوهش از آزمون تحلیل کوواریانس تک‌متغیره استفاده شد.

نتایج آزمون اثر بین آزمودنی‌ها نشان می‌دهد که اثر بین‌گروهی در میزان رفتار ($p<۰/۰۰۱$)؛ وضعیت عقلانی و تحصیلی ($p<۰/۰۰۱$)؛ وضع ظاهر و نگرش ($p<۰/۰۰۱$)؛ اضطراب ($p<۰/۰۰۱$)؛ شهرت ($p<۰/۰۰۱$) و شادی و رضایت ($p<۰/۰۰۱$) پس از تعدیل پیش‌آزمون و حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون، اثر داستان‌خوانی بر نمره‌های پس‌آزمون رفتار، وضعیت عقلانی و تحصیلی، وضع ظاهر و نگرش، اضطراب، شهرت و شادی و رضایت معنادار است. از این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که داستان‌خوانی در بهبود رفتار، وضعیت عقلانی و تحصیلی، وضع ظاهر و نگرش، اضطراب، شهرت و شادی و رضایت دانش‌آموزان نارساخوان مؤثر بوده است.

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل کوواریانس تک‌متغیره برای نمره پس‌آزمون کل در نگرش به خواندن دو گروه آزمایش و کنترل

منبع تغییرات	آماره	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	مقدار p	ضریب ایما
گروه		۲۰۴۵/۲۸۴	۱	۲۰۴۵/۲۸۴	۲۶۹/۶۷۸	<۰/۰۰۱	۰/۹۲۸
تحلیل کوواریانس با کنترل مقادیر پیش‌آزمون		۴۶/۹۸۸	۱	۴۶/۹۸۸	۶/۱۹۶	۰/۰۲۱	۰/۲۲۸
خطا		۱۵۹/۲۶۲	۲۱	۷/۵۸۴			

زمانی که اثر پیش‌آزمون مربوط به گروه‌ها حذف شود، تفاوت بین گروه‌ها معنادار است و می‌توان نتیجه گرفت که داستان‌خوانی بر بهبود نگرش به خواندن در دانش‌آموزان نارساخوان مؤثر بوده است.

تحلیل کوواریانس پس‌آزمون برای نمره نگرش به خواندن پس از تعدیل پیش‌آزمون، نشان داد که با حذف اثر نمره‌های پیش‌آزمون، اثر داستان‌خوانی بر نمره‌های پس‌آزمون معنادار است ($p<۰/۰۰۱$). به این ترتیب

همچنین برای تعیین اثر متغیر مستقل (داستان خوانی) کوواریانس چندمتغیره (مانکوا) استفاده گردید. بر خرده مقیاس های نگرش به خواندن از آزمون تحلیل جدول ۵. اثرات بین آزمودنی ها، نمرات تحلیل واریانس چندمتغیره با کنترل پیش آزمون و تحلیل پس آزمون در خرده مقیاس های نگرش به خواندن در گروه های آزمایش و کنترل

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	مقدار p	ضریب ایستا
نگرش به خواندن در خارج از مدرسه	۵۲۷/۴۷۶	۱	۵۲۷/۴۷۶	۱۴۳/۸۳۵	<۰/۰۰۱	۰/۸۷۸
نگرش به خواندن در مدرسه	۳۰۵/۷۰۹	۱	۳۰۵/۷۰۹	۸۵/۲۷۷	<۰/۰۰۱	۰/۸۸۰

شکست هایی که در این زمینه می خورند، احساس ناتوانی را درونی می کنند. اسناددهی به شکست ها سبب ایجاد نوعی درماندگی آموخته شده در این دانش آموزان می شود. در تبیین یافته های حاصل از این پژوهش می توان گفت که در میان درمان های مختلف نارساخوانی، روش مداخله به وسیله داستان و به طرق مختلف، رویکرد جدید و خلاقانه ای است. ترکیب قصه با گروه درمانی می تواند باعث افزایش خودپنداره، ایجاد اعتماد و یافتن هدف، تفریح، افزایش مهارت حل مسئله، در کودکان شود (۲۱).

یافته های به دست آمده از آزمون تحلیل کوواریانس نشان داد که داستان خوانی باعث بهبود نگرش به خواندن در دانش آموزان نارساخوان می گردد. همچنین نتایج نشان داد که داستان خوانی در بهبود نگرش به خواندن در خارج از مدرسه و نگرش به خواندن در مدرسه دانش آموزان نارساخوان نیز مؤثر بوده است. این یافته ها با نتایج پژوهش های اسوالاندر و تاب (۲۱)، اصغری نکاح و همکاران (۱۹)، خجسته مهر و همکاران (۲۳)، همسو است.

در مطالعه اسوالاندر و تاب (۲۱) که روی ۴۰۱۸ دانش آموز سوئدی انجام شد، اثر پیش شرط های خانوادگی، نگرش به خواندن و خودتنظیمی بر توانایی خواندن بررسی گردید. پیش شرط های خانوادگی در این مطالعه شامل فعالیت های خواندن در منزل بود که با رهبری والدین انجام می گرفت. مطالعه ذکر شده رابطه بین پیش شرط های خانوادگی با خودپنداشت خواندن را با ضریب ۰/۳۹ و نگرش خواندن را با ضریب ۰/۲۴ گزارش کرد.

نتایج آزمون اثر بین آزمودنی ها نشان می دهد که اثر بین گروهی در میزان نگرش به خواندن در خارج از مدرسه ($p < 0/001$) و نگرش به خواندن در مدرسه ($p < 0/001$)، پس از تعدیل پیش آزمون و با حذف اثر نمره های پیش آزمون، اثر داستان خوانی بر نمره های پس آزمون نگرش به خواندن در خارج از مدرسه و نگرش به خواندن در مدرسه معنادار است. می توان نتیجه گرفت که داستان خوانی در بهبود نگرش به خواندن در خارج از مدرسه و نگرش به خواندن در مدرسه دانش آموزان نارساخوان مؤثر بوده است.

بحث

در پژوهش حاضر تأثیر داستان خوانی بر افزایش خودپنداشت و نگرش به خواندن در دانش آموزان نارساخوان، بررسی شد. نتایج آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره، نشان داد که داستان خوانی باعث افزایش خودپنداشت خواندن دانش آموزان نارساخوان می گردد. همچنین نتایج نشان داد که داستان خوانی در بهبود خرده مقیاس های این متغیر مؤثر بوده است. این یافته ها با نتایج پژوهش های نامداری و کیامنش (۶)، ریتلدورف و همکاران (۲۰)، اسوالاندر و تاب (۲۱)، کالاهان (۲۲) همسو است.

خودپنداشت عامل مهمی در شناخت کودک از خود است. وقتی کودکان دارای تجربه شکست هستند، تصویر آن ها از خودشان نیز به همان صورت شکل می گیرد. آن ها خود را ناتوان و نامحبوب احساس می کنند. آسیب به خودپنداشت سبب می شود تا دانش آموزان علاقه خود را به بهتر شدن از دست بدهند. کودکانی که در خواندن مشکل دارند، باتوجه به

نگرش به خواندن به‌عنوان یکی از عوامل مهم در پیشرفت و رشد سواد خواندن، بسیاری از محققان و صاحب‌نظران را به خود جلب کرده است. نگرش به خواندن از جمله عوامل پیش‌آیند برای یادگیری خواندن محسوب می‌شود. بسیاری از پژوهش‌ها (همان‌طور که در بالا اشاره شد) بر اهمیت این عامل در حوزه‌های مختلف یادگیری، خصوصاً خواندن که به‌عنوان یکی از مهارت‌های پایه برای یادگیری و سوادآموزی به حساب می‌آید، تأکید دارند (۲۳، ۲۱، ۱۹). خجسته‌مهر و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که آموزش برنامه موفقیت تحصیلی باعث افزایش معنادار نگرش به مدرسه، یادگیری شیوه موفقیت در مدرسه، عملکرد تحصیلی و سازگاری اجتماعی می‌شود (۲۳). کودکانی که در خواندن مشکل دارند (دانش‌آموزان نارساخوان)، به دلیل ناتوانی در خواندن متون درسی و غیردرسی، نگرش منفی به این حوزه را در خود پرورش داده‌اند و به‌همین دلیل علاقه زیادی به خواندن نشان نمی‌دهند. در تبیین نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که داستان‌خوانی به‌عنوان یک رویکرد آموزشی برای دانش‌آموزان نارساخوان، به پیشرفت در خواندن و به‌تبع

آن به بهبود نگرش به خواندن در این دانش‌آموزان کمک می‌کند.

نتیجه‌گیری

یادگیری خواندن از طریق داستان‌خوانی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در خانه و مدرسه به «خواندن» به‌عنوان یک فعالیت سرگرم‌کننده و مفرح بنگرند. در پژوهش حاضر با آموزش راهبرد داستان‌خوانی به دانش‌آموزان نارساخوان، در نگرش آن‌ها به خواندن، قبل و بعد از مداخله، تغییرات چشم‌گیری حاصل شد. دانش‌آموزان در گروه آزمایش پس از ۸ جلسه مداخله، رشد زیادی در زمینه خواندن داشتند و در نتیجه نگرش آن‌ها به خواندن، به‌صورت مثبت تغییر کرد. با توجه به نتایج این پژوهش انتظار می‌رود که راهبرد داستان‌خوانی به‌عنوان روشی آموزشی از سوی معلمان در کلاس‌های درس و برای آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه استفاده شود.

تقدیر و تشکر

از تمام عزیزانی که به ما در به‌انجام رساندن این پژوهش یاری رساندند، به‌خصوص کودکان مشارکت‌کننده در تحقیق و مسئولان مدارس و ...، کمال تشکر را داریم.

انتشارات

References

1. Hossein Khanzadeh AA. Psychology and education of children & teenagers with special needs. 3rd ed. Tehran: Avaye noor; 2014. [Persian]
2. U.S. department of education. Twenty-ninth annual report to congress individuals with disabilities education act. Washington DC: U.S. department of education; 2010.
3. Tam HE, Hawkins R. Self-concept and depression levels of students with dyslexia in Singapore. In Athens, Greece: Athens Institute for Education and Research (ATINER'S); 2012. p. 1–14.
4. McKenna MC, Kear DJ. Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *The reading teacher*. 1990;43(9):626–639.
5. Black A-ML. Attitudes to reading: an investigation across the primary years [Thesis Master of Education]. Australian Catholic University; 2006.
6. Namdari Pejman MV, Kiamanesh A. Individual and family factors associated with cognitive aspects of reading comprehension of fourth grade students participating in PIRLS 2006 study. *Curriculum Studies*. 2011; 5, 37-57. [Persian]
7. Eades J. Classroom tales: Using storytelling to build emotional, social and academic skills across the primary curriculum. 1st edition. London: Jessica Kingsley Publishers; 2005.
8. Morrow LM. Promoting voluntary reading: A curriculum guide for reading rainbow programs. New York: WNET/13 Public Broadcasting Corporation. 1986.
9. Ahmadi Dehghobaddini M, ahmadi H. The Effect of Motivational-Social Factors of Reading at Home and School on Reading Attitude of Fourth and Fifth Grades of Elementary School's Students. *JSR*. 2012;2(8):74–85.
10. Spencer TD, Kajian M, Petersen DB, Bilyk N. Effects of an individualized narrative intervention on children's storytelling and comprehension skills. *Journal of Early Intervention*. 2013;35(3):243–269.
11. Margalit M. Lonely children and adolescents: Self-perceptions, social exclusion, and hope. Springer Science & Business Media; 2010.
12. Hekmati A, Pouremad H, Nejati V. Implicit motor sequence learning deficit in children with dyslexia. *Journal of Applied Psychology*. 2012; 3, 27-41. [Persian]
13. Shahim S. Wechsler's Intelligence Scale for Children- reviewed. University of Shiraz; 2006. [Persian]
14. Kormi Nouri R, Moradi A. Reading and Dyslexia scale. *Jahad Daneshgahi, teacher training*; 2005. [Persian]
15. Heidari T, Amiri SH, Molavi H. Effect of the Davis training Method on Self-concept children with dyslexia. *Journal of Behavioral Sciences*. 2012, 6, 131-139. [Persian]
16. Ahluwalia PS. (Scale of Self-Concept). Translated by Karami. Tehran: Sina Institute 2013.
17. Asgari M, MirMahdi R. The effect of education on Self-regulation strategies and direct educational progress math students 3rd year junior girl, Arak, Iran. *Journal of educational psychology*. 2011;9: 23-44. [Persian]
18. McKenna MC, Kear DJ. Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *The reading teacher*. 1990;43(9):626–639.
19. Asghari Nekah SM, Saedi S, Rezvani M, Azadfar N. Elementary school students' attitudes toward reading: differences by gender, classification, economic, social and grade.. University of Ferdosi Mashhad; 2009,pp: 429-444. [Persian]
20. Retelsdorf J, Koller O, Möller J. Reading achievement and reading self-concept–Testing the reciprocal effects model. *Learning and Instruction*. 2014;29:21–30.
21. Swalander L, Taube K. Influences of family based prerequisites, reading attitude, and self-regulation on reading ability. *Contemporary Educational Psychology*. 2007;32(2):206–230.
22. Callahan RT. A multidimensional approach to dyslexia: Does locus of control and self-esteem increase with a perceived increase in reading skills. Florida: University of Carlos Albozu;2001.
23. Khojaste Mehr R, Abbaspour Z, Karai A, Koochaki R. Effect on academic achievement and practice academic self-concept, attitude toward school, learning style to succeed in school and social adjustment of students. *Journal of School Psychology*. 2012; 1: 27- 45. [Persian]